

Mehmet Nusret Efendi (Mehmet Nusret Sun) (1877-1930)

Türk Siyasetçi, I. Dönem Erzurum Milletvekili, Yazar.

7 Ocak 1877 yılında Erzurum'da doğdu. Erzurum'un önde gelen din adamlarından Müftü Cemaleddin Ömer Fazıl Efendi ve Nene Sultan çiftinin iki oğlundan küçük olanıdır. Henüz üç yaşındayken babasını kaybeden Mehmet Nusret Efendi'nin hayatında abisi özel bir yer işgal etti. Abisi Abdullah Edib Efendi, İstanbul'da Fatih medreselerinde eğitim görmüş, ileri derecede Arapça ve Farsça bilen Bitlis ve Erzurum askeri rüşdiyelerinde Osmanlıca ve Arapça muallimi olarak görev yaptı.

İlk ve ortaokulu Erzurum'da tamamlayan Mehmed Nusret Efendi, abisi gibi İstanbul'a giderek Fatih Medresesi'nde iyi bir din eğitimi aldı. 22 Ocak 1900'de IV. Ordu 25. Alay IV. Taburuna tabur imamı, 15 Eylül 1906'da da II. Ordu 142. Alayına alay imamı olarak tayin edildi. 8 Ekim 1912'de alayıyla birlikte Balkan Savaşı'na katılan Mehmed Nusret Efendi, Lüleburgaz ve Çatalca Muharebelerinde görev aldı. Balkan Savaşları sonunda merkezi Erzurum'da bulunan IX. Kolordu'ya bağlı 82. Alayın imamlığına, 13 Eylül 1916'da da X. Kafkas Fırkası'nın 28. Alayında görevlendirildi. I. Dünya Savaşı sırasında Doğu Cephesi'ndeki bütün muharebelere katılarak göstermiş olduğu yararlılıklardan dolayı taltif edildi. Mondros Müterakesi'ni müteakip 32. Alay'ın I. Taburuna tayin edildi. 1919 yılının Aralık ayında birliği Zonguldak'a görevlendirildi. 1920 yılının Mart ayında emekli olmak için müracaat etti. Emeklilik işlemleri devam ederken 28 Ağustos 1920'de I. Dönem TBMM seçimlerinde Erzurum milletvekili seçilen fakat TBMM'ye katılmadan istifa eden Gözübüyükzade Ziyaeddin Bey'in yerine Erzurum milletvekili seçildi. TBMM'nin 5 Eylül 1920 tarihli elli dokuzuncu oturumunda Erzurum mebusluğuna Nusret Efendi'nin seçildiğine dair Dâhiliye Vekâleti'nin tezkeresi okunmuş, 11 Kasım 1920 tarihli doksan yedinci oturumda da mazbatasını onaylanarak Meclis çalışmalarına katılmıştır.

Kütahya-Eskişehir Savaşları sırasında ordunun moralini yükseltmek amacıyla Meclisin selamlarını Türk ordusuna götürecek heyetin tespiti için yapılan oylamada 123 oy alarak heyet içerisinde yer aldı. 10 Ağustos 1921'de Alay Müftülüğü'nden emekliye ayrıldı. Elcezire mıntıkasında artan asker firarileri sorununu çözmek amacıyla merkezi Diyarbakır olmak üzere Bitlis, Elazığ, Malatya, Urfa, Mardin ve Siirt'i de içine alacak şekilde kurulan ve Cumhuriyet'in ilanından önce kurulan son İstiklal Mahkemesi olan Elcezire İstiklal Mahkemesi üyeliği için TBMM'de yapılan oylamada 131 oy alarak üye seçildi. Ancak TBMM'nin 27 Ocak 1923 tarihli yüz seksen birinci oturumunda üyelikten istifa etti.

TBMM çatısı altında Şeriyeye ve Evkaf, Kanun-ı Esasi ve İrşad encümenliklerinde üye olarak görev yapan Mehmed Nusret Efendi, bunların dışında meclis bünyesinde oluşturulan geçici komisyonlarda ve heyetlerde de görev aldı. Görev yaptığı dönemde sekizi gizli oturumlarda olmak üzere altmış dört defa Meclis Genel Kurulu'nda konuşma yapan

Mehmed Nusret Efendi, Erzurum, Van ve Bitlis muhacirlerine yardım edilmesi, Erzincan'daki şayak fabrikasının yeniden faaliyete geçirilmesi, serum uygulamasında askeri baytarların da görevlendirilmesi, I. Dünya Savaşı sırasında Erzurum'da görev yapan Mahmud Kâmil Paşa tarafından yıktırılan vakıf binalarının tamiri, Divan-ı Temyiz-i Askeri Kanunu, cezaevlerinde tutuklu bulunan kişilerin psikolojik olarak istatistiklerinin tutulması ve Lozan Konferansı'nda göstermiş olduğu başarılarından dolayı heyet başkanı İsmet Paşa'ya teşekkür edilmesi hususlarında yedi soru önergesi vermiştir.

Ayrıca cuma gününün resmi tatil olması, fırka ve kolordu karargâhlarında birer müftü bulundurulması, BMM Heyet-i Umumiyesi'nce Şura-yı Evkaf teşkili ve Erzurum'da bir lisaniyat mektebi açılması hususunda dört de kanun teklifi vermiştir.

Milletvekilliğinin ilk dönemlerinde I. Grupla birlikte hareket eden fakat daha sonra II. Gruba geçen ve II. Dönem TBMM seçimlerine katılmayan Mehmed Nusret Efendi görev süresinin bitmesi üzerine Erzurum'a döndü. Bir müddet Erzurum'da yaşadıkdan sonra İstanbul'a yerleşen ve 18 Ekim 1930'da vefat eden Mehmed Nusret Efendi'nin naaşı Merkez Efendi Mezarlığı'na defnedildi. Şükriye Hanım'la evli olan Mehmed Nusret Efendi'nin bu evlilikten çocuğu olmamıştır. [Soyadı Kanunu](#)'ndan önce vefat ettiği için soyadı olmayan Mehmet Nusret Efendi'nin soyadı çeşitli yerlerde Som veya Son olarak geçse de 6 Kasım 1971'de vefat eden eşi Şükriye Hanım'ın soyadı resmi kayıtlarda Sun olarak geçmektedir.

1338/1922 yılında İstanbul'da Ali Şükrü Matbaası'nda basılmış 132 sayfadan ibaret Tarihçe-i Erzurum Yahut Hemşehrilere Armağan ve 1340/1924 yılında İstanbul'da Tanin Matbaası'nda basılmış olan Nazariyât-ı Fıkhiyye ve Âdât-ı Milliye adında 111 sayfadan ibaret iki eseri bulunmaktadır.

Serkan ERDAL

KAYNAKÇA

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

BOA. DH. SAİDd..., Dosya No: 176, Gömlek No: 189.

TBMM Arşivi

TBMM Arşivi, Dosya No: 25, Sicil No: 159.

Resmi Yayınlar

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre I, Cilt: 3, İçtima Senesi: 1, Elli dokuzuncu içtima, 05.09.1336.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 6, İçtima: 1, Yüz ikinci içtima, 25.11.1336.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 8, İçtima: 1, Yüz elli üçüncü içtima, 19.02.1337.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 9, İçtima: 2, On altıncı içtima, 04.04.1337.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 10, İçtima: 2, Kırkinci içtima, 20.06.1337.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 11, İçtima: 2, Ellinci içtima, 14.07.1337.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 11, İçtima: 2, Elli beşinci içtima, 24.07.1337.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 15, İçtima: 2, Yüz otuz ikinci içtima, 22.12.1337.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 15, İçtima: 2, Yüz otuz yedinci içtima, 31.12.1337.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 18, İçtima: 3, On yedinci İçtima, 30.03.1338.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 19, İçtima: 3, Yirmi ikinci içtima, 08.04.1338.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 20, İçtima: 3, Altmışinci içtima, 22.06.1338.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 26, İçtima: 3, Yüz yetmiş yedinci içtima, 20.01.1339.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 26, İçtima: 3, Yüz sekseninci içtima, 25.01.1339.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 27, İçtima: 3, Yüz seksen birinci içtima, 27.01.1339.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, Cilt: 27, İçtima: 3, Yüz seksen dördüncü içtima, 31.01.1339.

Telif Eserler

Kitaplar

DEMİREL, Ahmet, **Birinci Mecliste Muhalefet İkinci Grup**, İstanbul 2011.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi: Milli Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919-1923**, III. Cilt, TBMM Yayınları, Ankara 1995.

Elcezire İstiklal Mahkemesi, Cilt: 3, TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2015.

Mehmet Nusret (SOM), **Tarihçe-i Erzurum**, (Yayına Hazırlayan: Ahmet Fidan), İstanbul 2005.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 25. Yıl Dönümünü Anış, Ankara 1945.

Eski Harfli Türkçe Eserler

Mehmed Nusret, **Tarihçe-i Erzurum Yahud Hemşehrilere Armağan**, İstanbul 1338.

Mehmed Nusret, **Nazariyât-ı Fıkhiyye ve Âdât-ı Milliye**, Dersaadet 1340.

29/03/2025 tarihinde

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mehmet-nusret-efendi-mehmet-nusret-sun-1877-1930/?pdf=6520> adresinden erişilmiştir